

פסח

חודש ניסן

האדמו"ר רבי יצחק מבוהוש באר באופן נפלא, מדוע נקרא חודש זה חודש "ניסן", ואם נקרא כך על שם הנסים שארעו בו, ישלקרו או "נס" או "נסים", אך למה "ניסן"?

והנה על הפסוק בפרשת וילך (דברים ל, יב-יג): "כי המצוה הזאת... לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה, ולא מעבר לים היא", אמרו חז"ל (ערובין נה, א): "ולא מעבר לים היא - לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרים" - התורה לא נמצאת אצל סוחרים ואצל התגרנים.

וקשה לכאורה, שהרי ידוע על הרבה גדולי תורה שעסקו במסחר למחייתם, כגון בעל ה'חיי אדם' שהיה סוחר, ומדי שנה היה נוסע ליריד, ועם כל זאת היה תלמיד חכם עצום, וגם בדור האחרון, הרב מטשיבין, רבי דב בעריש וידנפלד זצ"ל, רק בגיל מבגר יותר, כשירד מנכסיו, נאלץ לקבל על עצמו את על הרבנות, אבל עד אז היה סוחר, ועם כל זאת היה מגדולי אדירי התורה.

מהי, איפא, כונת חז"ל שאת התורה הקדושה "לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרנים"?

התשובה היא, שהנה בפסוק כתוב: "כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזב לו, עזב תעזב עמו" (שמות כג, ה) - אם אדם רואה את חמור שונאו רובץ תחת משאו, הוא חייב לעזר לו לפרק ולטען. ואמרו חכמים בגמרא (בבא מציעא לג, א) שכל זה בתנאי שהוא רובץ, אבל אם הוא רבצן - הרי שפטורים מלעזר לבעליו.

מה ההבדל בין רובץ לרבצן? רובץ הכוונה שקרה פעם אחת שהוא רבץ תחת משאו, ואז מצוה לעזור לו. אבל רבצן הוא חמור שכבר תש כוחו, הוא כל היום רובץ. במצב כזה אין מצוה לעזר לבעליו, אלא אומרים לו להחליף חמור.

מעתה מדויקת היטב לשון רש"י שלא תמצא את התורה בסחרנים, ולא כתב סוחרים, כי אכן סוחר יכול להיות תלמיד חכם. הוא צריך פרנסה, ולכן הוא נוסע ליריד לעשות מסחר, אבל הוא עושה את מלאכתו עראי ואת תורתו קבע, ואז שני הדברים מתקיימים בידו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לה, ב) על דורות הראשונים. אבל "סחרן" הוא יהודי שכלו שקוע במסחרו. כשהוא אוכל הוא סוחר, כשהוא שותה הוא סוחר, כשהוא ישן הוא חולם על המסחר, הוא כל הזמן סוחר. אצלו לא תמצאתורה!

לפיזה באר רבי ישראל מרוז'ין את נוסח התפלה ביום כפור: "כי אתה סלחן לישראל, ומחלן לשבטי ישראל בכל דור ודור" - אתה, רבונשל עולם, לא סולח ומוחל באפן חד פעמי, אלא סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל בכל דור ודור, פעולה מתמשכת.

[ואגב אורחא: לפי זה "למדן" הוא לאו דוקא זה שיודע להתפלפל ולהתנצח בלימוד, אלא זה שלומד כל הזמן.].

מקור: האדמו"ר רבי יצחק מבוהוש

פסח